

УДК 339.1:658.6:688.7

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2024.2.35>

Ганна Володимирівна Тищенко,

Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, відділ товарознавчих та гемологічних досліджень (старший судовий експерт);

 <https://orcid.org/0009-0002-5173-2925>,

e-mail: tanna7898@gmail.com;

Роман Васильович Кравченко,

Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, відділ товарознавчих та гемологічних досліджень (завідувач);

 <https://orcid.org/0009-0003-5900-1200>,

e-mail: kroman333@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА МИТНОЇ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДИТЯЧИХ ТОВАРІВ

Розглянуто питання класифікації товарів групи 95 відповідно до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, проведено дослідження практики призначення митних експертиз. Виявлено проблеми класифікації й ідентифікації товарів дитячого призначення та їх достовірного декларування, запропоновано шляхи їх вирішення; визначено основні ідентифікаційні ознаки іграшок для встановлення найбільш достовірних критеріїв для їх класифікації за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності під час митного контролю; розроблено рекомендації з ідентифікації та класифікації іграшок за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності. Окреслено діагностичні завдання, які має вирішити судовий експерт під час дослідження товарів дитячого призначення. Представлено сучасні методи аналізу, які дають змогу дослідити дитячі товари для отримання об'єктивної інформації щодо їхньої якості, безпеки та інших характеристик, які можуть бути важливими в судовому розгляді. Наведено систематизацію інформаційних даних щодо характерних дефектів таких товарів, дефекти, які характерні для продукції низької якості. Описано механізм судової товарознавчої експертизи дитячих товарів.

Ключові слова: класифікація, ідентифікація, митна експертиза, іграшки, код товару, дитячі товари, декларація, самокат, ідентифікаційні ознаки.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Проблема класифікації та ідентифікації товарів з митною метою за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності

(далі – УКТЗЕД) нині є доволі гострою. Найчастіше має місце недостовірне декларування товарів з метою ухилення від сплати митних зборів шляхом зазначення в декларації неправильного опису товару. До дитячих товарів завжди висуваються підвищені вимоги, зокрема під час митного контролю та декларування. Сучасний ринок дитячих товарів дуже великий і різноманітний. Щодня з'являються нові сучасні та складніші за конструкцією, технологією й матеріалами іграшки, унаслідок чого все важче здійснювати митний контроль за цією групою товарів, а також відносити їх до будь-якої категорії.

Сучасна класифікація та ідентифікація дитячих товарів, зокрема за УКТЗЕД, – це складний процес, який вимагає особливої уваги декларантів та контролю з боку митних органів. Основним чинником, що призводить до помилок під час класифікації відповідно до УКТЗЕД, є можливість віднесення товарів до вигідніших з погляду ставок мита товарних позицій. Недостовірне декларування та неправильне визначення класифікаційного коду дитячих товарів призводить до зниження митних податків і мит, що підлягають сплаті під час ввезення.

Під ідентифікацією товарів з митною метою слід розуміти виявлення індивідуальних ознак товару для встановлення його належності до однорідного угруповання товарів в УКТЗЕД. Товари, що входять до групи 95 відповідно до УКТЗД (на прикладі самокатів), призначені переважно для дітей, але в наш час існують іграшки та спортивний інвентар, якими будуть користуватися й дорослі, і тоді податок на додану вартість може бути іншим [1].

Стан дослідження проблеми

Аналітичний огляд джерел науково-технічної літератури виявив активну діяльність щодо питань у сфері досліджень судової товарознавчої експертизи, ідентифікації та встановлення способів фальсифікації дитячих товарів. Ці питання досліджували Д. Мохан, який є автором численних досліджень у галузі безпеки дитячих товарів та їх впливу на здоров'я дітей [2], вчений-експерт М. Ридлевський, праці якого стосуються галузі товарознавства та безпеки дитячих іграшок і який також активно досліджує ризики та безпеку виробів для дітей [3]. С. Фелісіо спеціалізується на аспектах безпеки дитячих товарів, зокрема на аналізі ризиків і ефективності заходів безпеки [4]. Причини нещасних випадків та розроблення стратегії для підвищення безпеки дитячих іграшок та інших товарів досліджено в роботах Дж. Ванпарійс та Дж. М. Вассало – експертів з безпеки дитячих товарів [5; 6]. Однак відсутні відомості щодо повного спектра судової товарознавчої експертизи, об'єктом якої є дитячі самокати, що створює певні обмеження при її проведенні.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є встановлення особливостей ідентифікації й митної товарознавчої експертизи дитячих товарів, зокрема самокатів.

Завданнями є визначення теоретичних і практичних проблем класифікації й ідентифікації товарів дитячого призначення та їх достовірного декларування, окреслення шляхів їх вирішення; з'ясування основних ідентифікаційних ознак іграшок для встановлення найбільш достовірних критеріїв для їх класифікації за УКТЗЕД при митному контролі; розроблення рекомендацій з ідентифікації та класифікації іграшок за УКТЗЕД.

Наукова новизна дослідження

Узагальнено способи класифікації дитячих самокатів у процедурі товарознавчої експертизи. Сформульовано діагностичні завдання судової товарознавчої експертизи для визначення безпеки, відповідності стандартам, які має вирішити експерт під час дослідження дитячого самокату. Окреслено сучасні методи дослідження, зокрема візуальний огляд, функціональні тести, вимірювання геометричних параметрів, механічні випробування, хімічний аналіз матеріалів, технічна експертиза, випробування на безпеку, комп'ютерне моделювання та аналіз, електричні й електронні випробування, експертна оцінка, які використовують для встановлення показників якості та безпеки товарів і отримання об'єктивної інформації. Визначено основні ідентифікаційні завдання товарознавчої експертизи дитячих самокатів, найбільш типові дефекти цих товарів та дефекти, які свідчать про їх низьку якість. Описано механізм судової товарознавчої експертизи дитячих самокатів.

Виклад основного матеріалу

Одним із проблемних товарів у процесі ідентифікаційної експертизи є самокат, а саме визначення його призначення за віковою ознакою, оскільки при однаковому класифікаційному коді УКТЗЕД податок на додану вартість може відрізнятись. Тому необхідно виокремити основні ідентифікаційні ознаки самокатів, особливості їх віднесення до категорії дорослі чи дитячі.

Дитячі товари, зокрема іграшки, обов'язково сертифікують відповідно до технічних регламентів України, що передбачають перевірку іграшок на відповідність установленим вимогам. Нормативними документами в цій галузі є ДСТУ 2029-92 «Іграшки. Предмети ігрового вжитку. Загальні технічні умови. Зі зміною № 1 (ІПС № 4-1994)», Державні санітарні правила і норми безпеки іграшок та ігор для здоров'я дітей ДСанПіН 5.5.6.012-98, ДСТУ 2166-93 «Іграшки. Маркування, пакування, транспортування та зберігання», ДСТУ EN 71-1:2006 «Безпечність іграшок. Частина 1. Механічні і фізичні властивості»

(ідентичний з EN 71-1:1998 «Safety of Toys – Part 1: Mechanical and physical properties»). Вимоги стандартів гармонізовані з чинними міжнародними стандартами з безпеки іграшок. Вони поширюються на іграшки, призначені для дітей віком до 14 років, і встановлюють вимоги безпеки та методи дослідження [7].

Якщо дитячий самокат визнається іграшкою, то для нього застосовуються відповідні стандарти безпеки, які зазвичай містяться в нормативних документах про іграшки. У багатьох країнах, зокрема й в Україні, такі стандарти впроваджуються в законодавство щодо захисту прав споживачів та безпеки продуктів. Дотримання стандартів якості є важливим для виробників, дистриб'юторів та продавців дитячих товарів, а також для безпечного використання цільовими споживачами.

Проблеми ідентифікації та митної товарознавчої експертизи дитячих товарів, зокрема самокатів, можна розглядати в декількох аспектах.

1. *Якість і безпека продукту.* Один із головних аспектів – це переконання, що самокат відповідає всім стандартам безпеки для дітей, а це означає перевірку матеріалів, з яких виготовлений самокат, механізмів складання, якість коліс і гальм, а також відповідність вимогам щодо максимальної ваги та віку користувача.

2. *Сертифікація та стандарти.* В Україні, як і в багатьох інших країнах, існують певні стандарти безпеки для дитячих товарів, зокрема самокатів. Проблема може виникнути, якщо продукт не має відповідної сертифікації або не відповідає вимогам цих стандартів.

3. *Підробки та контрабанда.* Іншою проблемою може бути розповсюдження підроблених товарів або їх увезення в країну без відповідної митної декларації. Це стане серйозним ризиком для безпеки, оскільки підроблені товари можуть не відповідати стандартам якості та безпеки.

4. *Ефективність митного контролю.* Важливо, щоб митні служби могли ефективно ідентифікувати та перевіряти дитячі товари, зокрема самокати, що ввозяться в країну. Це може потребувати належного навчання митників та використання спеціалізованого обладнання для детальної перевірки продуктів.

Загальна проблема полягає в тому, як забезпечити, щоб дитячі товари, зокрема самокати, були безпечними та відповідали встановленим стандартам якості як на внутрішньому ринку, так і під час увезення їх у країну через митний кордон.

Перед митним експертом постають такі завдання (питання):

- 1) чим є представлені зразки;
- 2) чи відповідають відомості про товар його фактичним характеристикам;

- 3) з якого матеріалу виготовлений представлений зразок;
- 4) чи є представлений зразок товаром виключно для дітей;
- 5) чи може досліджуваний зразок використовуватися для гри іншими віковими групами людей, крім дітей.

Під час проведення митної ідентифікаційної експертизи застосовуються органолептичний та інструментальний методи дослідження. За їх допомогою досліджують маркувальні позначення, аналізують зовнішній вигляд іграшок, конструктивні особливості, вигляд, найменування, призначення, визначається матеріал виготовлення й лінійні розміри.

До товарів для дітей висувають підвищені вимоги та застосовується посилений контроль, особливо щодо безпеки [1]. Натепер на іграшки прийнятий і діє Технічний регламент безпечності іграшок, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2018 р. № 151¹. У цьому документі встановлені вимоги щодо безпечності іграшок та їх обігу на території України. Технічний регламент розроблено на основі Директиви 2009/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 18 червня 2009 р. про безпеку іграшок². Дія Технічного регламенту поширюється на продукцію, що розроблена або призначена безпосередньо чи опосередковано для використання у грі дітьми віком до 14 років.

Згідно з Митним тарифом України³ групу 95 «Іграшки, ігри та спортивний інвентар; їх частини та приладдя» можна поділити на категорії.

9503 00	Триколісні велосипеди, самокати, педальні автомобілі та аналогічні іграшки на колесах; лялькові коляски; ляльки; інші іграшки; моделі зменшеного розміру («у масштабі») та аналогічні моделі для розваг, діючі чи недіючі; головоломки різні
9503 00 10 00	Триколісні велосипеди, самокати, педальні автомобілі та аналогічні іграшки на колесах; лялькові коляски

¹ Про затвердження Технічного регламенту безпечності іграшок : постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2018 № 151 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/151-2018-p> (дата звернення: 16.04.2024).

² Директива 2009/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради про безпечність іграшок : від 18.06.2009 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_010-09 (дата звернення: 16.04.2024).

³ Митний тариф України (групи 50–97) : Закон України від 19.10.2022 № 2697-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/26976-20> (дата звернення: 16.04.2024).

9505	Вироби для свят, карнавалів або інші вироби для розваг, включаючи вироби для фокусів та жартів
9506	Інвентар та обладнання для занять фізкультурою, гімнастикою, легкою атлетикою, іншими видами спорту (включаючи настільний теніс) або для гри на свіжому повітрі, в іншому місці не зазначені; плавальні басейни та басейни для дітей
9507	Вудки риболовні, гачки та інші снасті для риболовлі з використанням волосіні; сачки для риби, сачки для метеликів та подібні сачки; принади у вигляді муляжів птахів (крім включених до товарної позиції 9208 або 9705) та аналогічні вироби для полювання або стрільби
9508	Пересувні цирку та пересувні звіринці; атракціони парку розваг та атракціони аквапарку; ярмаркові атракціони, зокрема тири; пересувні театри

Під час аналізу нормативних документів можна виокремити такі основні класифікаційні та ідентифікаційні ознаки іграшок:

- матеріал виготовлення (вигляд основного матеріалу іграшки);
- конструктивні особливості (ширина, висота, довжина виробу) або граничні обмеження (швидкість та її кількість, вага, об'єм циліндра, наявність гальмівної системи – для моделей у зменшеному розмірі);

- принцип дії (електричні);

- вік дітей.

Самокати входять до першої групи товарів – іграшки на колесах, ці вироби зазвичай приводяться в рух шляхом безпосереднього відштовхування ноги людини від підлоги або землі. Інші типи іграшок на колесах для катання дітей можуть просто переміщатися або відштовхуватися іншою людиною, або рухатися за допомогою мотора – це вже більш сучасні самокати або електросамокати. Компактні й легкі – це здебільшого дитячі електричні самокати. Потужні та швидкісні пристрої – для дорослих. У цих самокатів міцний та зручний каркас, який може витримувати пасажирів вагою до 100 кг; рама може бути виготовлена з авіаційного алюмінію, дуже довговічного матеріалу, стійкого до корозії і з малою щільністю. За повного заряду батареї на електросамокаті можна проїхати 45 км. Для того щоб уникнути вищих митних платежів, учасники зовнішньоекономічної діяльності декларують електросамокати як іграшку для дитини.

Самокати також є в переліку товарів групи 95, що належать до іграшок, які призначені для спорту або руху по дорогах загального

користування та тротуарах. Іграшковий самокат – іграшка (складна або нескладна), яка пересувається за допомогою прикладання м'язової сили дитини, призначена для дітей з масою тіла не більше 50 кг і складається щонайменше з однієї опорної поверхні, двох коліс та системи управління, що має поворотний або жорсткий стрижень керма.

Дитячий самокат – іграшка для катання, яка рухається завдяки м'язовій силі дитини або завдяки іншим засобам, може бути складною чи ні, призначена для дітей масою до 50 кг і містить не менше однієї підніжки, на якій можна стояти, не менше двох коліс і кермовий пристрій з рульовою стійкою, регульованої або фіксованої довжини.

Неоднозначність визначення терміна «самокат», його функціонального призначення за віком споживача дозволяє недобросовісним декларантам уникати правильного нарахування та сплати митних платежів. Таким чином, необхідність і важливість класифікації та ідентифікації товарів відповідно до УКТЗЕД є очевидною. Від правильного визначення коду іграшок, їх призначення залежить обґрунтоване нарахування та стягування митних платежів, застосування заходів тарифного й нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі [8].

Згідно з Національним стандартом ДСТУ EN 71-1:2019¹ (ідентичний з EN 71-1:1998 «Safety of Toys») дитячі самокати поділяються на дві групи:

- призначені для дітей, маса тіла яких не перевищує 20 кг;
- призначені для дітей, маса тіла яких перебуває в інтервалі від 20 до 50 кг.

Відповідно до нормативних документів дитячі самокати повинні мати попередження та зазначення передбачуваної маси тіла дитини. До них зазвичай додаються інструкції із застосування і список заходів обережності:

а) дитячі самокати для дітей з масою тіла 20 кг повинні мати етикетку: «20 кг максимум»;

б) дитячі самокати з масою тіла до 50 кг повинні мати етикетку «50 кг максимум».

Крім того, упаковка, інструкція повинні мати такі попередження: «Увага! Слід використовувати засоби захисту. Не можна використовувати дітям масою понад 20 кг (або, за обставинами, понад 50 кг)». Маса тіла 20 кг відповідає приблизно середній масі дитини до 5 років, маса тіла 50 кг – до 14 років.

¹ ДСТУ EN 71-1:2019. Безпечність іграшок. Частина 1. Механічні та фізичні властивості (EN 71-1:2014 + A1:2018, IDT). [Чинний від 2021-01-01]. Київ, 2019. 18 с. (Технічний комітет «Легка промисловість» (ТК 125)).

Якщо інформація про максимально допустиме навантаження не містить ознак товару, призначеного виключно для гри дітей віком до 14 років, то товар може бути використаний як дітьми, так і дорослими (у межах допустимого навантаження 100–110 кг). Тому звичай відомості про товари, а саме опис товару «Іграшки транспортні для дітей старше трьох років...», не відповідають фактично встановленим характеристикам, оскільки товари є самокатами, призначеними для користування всіма віковими групами людей – як дітьми, так і дорослими.

Класифікація дитячих самокатів в Україні може бути здійснена за такими критеріями.

1. За типом конструкції: складні (з можливістю складання) – легкі для транспортування та зберігання; нескладні (жорсткі конструкції) – стабільніші, але менш зручні для перевезення.

2. За матеріалом виготовлення: металеві (звичай більш міцні та довговічні); пластикові (зручніші для дітей через легкість та безпеку).

3. За типом коліс: повні (четверті, які обертаються на 360°) – для кращого керування та маневреності; з фіксованими колесами – для більшої стабільності, особливо для початківців.

4. За віком та ваговою категорією: для дітей від 2 до 5 років (звичай з невеликою платформою та низьким кермом); для дітей від 5 до 12 років (з більшою платформою та вищим кермом).

5. За додатковими функціями: зі світлодіодними елементами для безпеки вечірніх поїздок; зі знімними сидіннями для молодших дітей.

6. За максимальною вагою користувача: для дітей з невеликою масою тіла (до 30 кг); для дітей з більшою масою тіла (30–50 кг).

Для встановлення ідентифікаційних критеріїв віднесення самокатів до дорослої вікової категорії зазначимо основні класифікаційні ознаки самокатів:

- 1) за кількістю коліс:
 - двоколісні, класичні;
 - триколісні, дитячі інерційні;
 - 2–3-колісні, комбіновані;
 - чарівне колесо;
- 2) за діаметром коліс:
 - звичайні;
 - з великими колесами;
- 3) за типом рухів:
 - класичний тип – одна нога на самокаті, інша відштовхується від дороги;
 - інерційний тип – обидві ноги на самокаті, рух завдяки корпусу;
 - електричний тип – самокат має акумулятор, що заряджається;
 - моторний тип – є бензиновий або газовий двигун, принцип роботи полягає в переробці палива;

4) за типом їзди:

- трюкові;
- міські;
- універсальні;

5) за віковою категорією:

- дитячі (від 1 до 8 років);
- підліткові (від 8 до 12 років);
- перехідні (від 13 років);
- дорослі (до 150 кг);

6) для дорослих (міські, спортивні, позашляхові, електричні). Їздити на спортивних моделях можуть діти із 7 років, а позашляхові варіанти більше підходять для використання підлітками;

7) за призначенням: прогулянкові самокати; самокати для поїздки за містом (позашляхові моделі); спортивні моделі; скутери з електричним мотором; тридери; кікборди.

Таким чином, асортимент самокатів різноманітний і відрізняється кількістю та діаметром коліс, типом їзди, віковою категорією, типом руху, призначенням. Конструкція самокатів, їх модифікація є найважливішою категорією, що визначається переважно віком споживача, який щороку збільшується, тому що самокат, хоч і призначений, ймовірніше, для розваги чи спорту, сьогодні стає одним із найпопулярніших транспортних засобів.

Вартість самокатів для дорослих майже дорівнює вартості спортивного велосипеда середнього класу. По-перше, для їх виробництва використовують дорогі сплави на основі алюмінію й магнію, по-друге, техніка оснащується електронним блоком управління, пневматичними колесами з поліуретановим покриттям та швидкісними підшипниками, що регулюється рульовою системою. Прогулянкові моделі спрощеної конструкції виробляються з міцних композитних матеріалів (з моторчиком невисокої потужності) і невеликою вантажопідйомністю (до 100 кг).

Під час судової експертизи дитячих самокатів можуть ставитися різні діагностичні завдання для визначення їхньої безпеки, відповідності стандартам та інших аспектів. Перелік основних завдань, які можуть бути поставлені перед судовим експертом у цьому контексті, може бути таким.

1. Перевірка відповідності стандартам безпеки: експерти можуть оцінювати, чи відповідає самокат вимогам національних та міжнародних стандартів безпеки для дитячих іграшок та транспортних засобів.

2. Аналіз конструкції: експерти можуть досліджувати матеріали, з яких виготовлений самокат, його здатність до абсорбції ударів, механічна міцність та інші технічні аспекти.

3. Визначення дефектів: експертиза може включати перевірку наявності дефектів у конструкції або виготовленні, таких як тріщини, слабкі місця, некоректна збірка тощо.

4. Випробування механізмів безпеки: перевірка ефективності гальм, механізмів складання, а також наявність захисних елементів, що запобігають травмам.

5. Визначення причин нещасних випадків: у разі нещасних випадків, пов'язаних з використанням самокатів, судова експертиза може допомогти встановити причини події, такі як дефекти в конструкції, неправильне використання або інші обставини.

6. Оцінка відповідності віковим та фізичним характеристикам дитини: експерти можуть оцінювати, чи відповідає самокат рекомендованому віку та масі користувача, а також чи відповідає він індивідуальним потребам дитини.

Наведені діагностичні завдання допомагають судовим експертам зробити об'єктивні висновки щодо безпеки та відповідності самоката вимогам законодавства та стандартів.

З метою реалізації діагностичних завдань дослідження дитячих самокатів та встановлення показників якості й безпеки під час судової товарознавчої експертизи використовують різноманітні методи аналізу, які дають змогу оцінити їхні технічні характеристики, безпеку та відповідність вимогам стандартів. Найпоширеніші методи дослідження такі:

1) *візуальний огляд*. Експерт проводить детальний візуальний огляд самоката, аналізуючи будь-які ознаки пошкодження, зношеності або виробничих дефектів, неправильності в конструкції;

2) *функціональні тести*. Експерт може перевірити функціональність самоката, випробовуючи його на різних поверхнях, перевіряючи рухливість, стійкість та пружність;

3) *вимірювання геометричних параметрів*. Вимірювання розмірів, форм та геометричних параметрів самоката за допомогою таких інструментів, як лінійки, мікрометри та калібри. Застосування вимірювань для визначення розмірів, ваги, матеріалів, а також для оцінки відповідності дитячого самоката стандартам безпеки;

4) *механічні випробування*. Застосування механічних тестів для оцінки міцності, стійкості та зносостійкості матеріалів і конструкцій, наприклад випробування на стійкість до ударів або стискання;

5) *хімічний аналіз матеріалів*. Визначення складу матеріалів, з яких виготовлені частини самоката, за допомогою таких хімічних аналізів, як спектральний аналіз або хроматографія, з метою визначення їхнього складу, міцності та інших характеристик;

6) *технічна експертиза*. Використання спеціалізованого обладнання для виявлення потенційних дефектів у конструкції або механізмах самоката;

7) *випробування на безпеку*. Проведення таких випробувань на безпеку, як випробування на вогнестійкість, стійкість до вибуху, електробезпеку або випробування на стійкість до зовнішніх впливів;

8) *комп'ютерне моделювання та аналіз*. Використання комп'ютерних програм для моделювання різних сценаріїв експлуатації, випробування безпеки та аналізу динамічних властивостей самоката;

9) *електричні та електронні випробування* (якщо застосовуються). Проведення тестів електронних та електричних елементів, таких як акумулятори, електродвигуни та електронні системи керування, для визначення їхньої ефективності та безпеки;

10) *експертна оцінка*. Аналіз усіх зібраних даних та висновок експерта щодо загального стану, безпеки та відповідності самоката вимогам.

Ці методи дослідження можуть бути використані окремо або в поєднанні залежно від конкретних завдань експертизи дитячих самокатів.

Основними ідентифікаційними завданнями товарознавчої експертизи дитячих самокатів можуть бути:

- визначення виробника та моделі. Експертиза може включати ідентифікацію виробника та моделі самоката, щоб перевірити їх відповідність заявленій інформації та документації;

- перевірка оригінальності та підробки. Важливо встановити, чи є самокат оригінальним виробом від певного виробника, а не підробкою або копією іншого виробника;

- аналіз маркування та ідентифікаційних елементів. Експертиза може включати перевірку наявності маркування, серійних номерів, штампів виробника та інших ідентифікаційних елементів на самокаті;

- визначення матеріалів та складових частин. Експерт може визначати матеріали, з яких виготовлені різні частини самоката, щоб оцінити їхню якість, міцність та безпеку;

- перевірка відповідності стандартам і вимогам безпеки. Експертиза може оцінити відповідність самоката вимогам національних та міжнародних стандартів безпеки для дитячих іграшок та засобів транспорту;

- аналіз слідів експлуатації та пошкоджень. Експерт може провести аналіз слідів експлуатації, зносу та пошкоджень, щоб визначити ступінь використання та можливість впливу на безпеку користування.

За допомогою наведених ідентифікаційних завдань експерт може визначити походження, якість і відповідність дитячого самоката вимогам безпеки та стандартам.

Сучасні методи дослідження, зокрема тестування на відповідність стандартам безпеки, дозволяють дати об'єктивну оцінку стану продукту та його показників безпеки. Судова товарознавча експертиза

містить проведення низки тестів та оцінку результатів відповідно до встановлених стандартів безпеки. Основні аспекти такого тестування: *стандарти безпеки* (експерт ознайомлюється з відповідними національними або міжнародними стандартами безпеки для дитячих товарів, які охоплюються сферою дитячих самокатів); *відповідність конструкції* (експерт аналізує конструкцію самоката та перевіряє, чи відповідає вона вимогам стандартів безпеки, зокрема, чи відсутні будь-які гострі краї, небезпечні вирізи, неправильно розташовані деталі тощо); *матеріали та виготовлення* (експерт аналізує матеріали, з яких виготовлений самокат, та перевіряє їхню якість і безпеку використання); *механічні властивості* (проведення тестів на міцність, стійкість та інші механічні властивості конструкції самоката); *стійкість до зносу* (експерт оцінює, як швидко або як часто можуть виникати зноси на деталях самоката та як це може вплинути на безпеку його використання); *тестування на безпеку використання* (проведення різних тестів на безпеку використання, таких як тестування стійкості до перекидання, на зіткнення, стійкість до теплового чи хімічного впливу тощо). Після проведення цих тестів і аналізу результатів експерт складає звіт про відповідність самоката встановленим стандартам безпеки.

Товарам властиві характерні дефекти, які можуть впливати на якість, вигляд і придатність до використання, тому їх виявлення та оцінка можуть бути важливими завданнями в судових товарознавчих експертизах та під час процесу експлуатації. Характерні дефекти дитячих самокатів можуть включати різноманітні проблеми або недоліки, які часто виявляються під час експлуатації чи експертної оцінки. Ось деякі з найбільш типових дефектів дитячих самокатів:

1) пошкодження ручки або керма (наприклад, тріщини, вигини або відламані частини, які можуть призвести до небезпеки для користувача);

2) проблеми з механізмами складання або розкладання. Несправність механізмів складання може призвести до небезпеки під час транспортування або зберігання;

3) недоліки у зчепленні або затягуванні коліс. Це може призвести до втрати контролю над самокатом або небезпеки під час руху;

4) слабка стійкість до навантаження. Деякі самокати можуть мати конструкційні недоліки, які роблять їх менш стійкими до навантаження, що може призвести до падіння або травмування користувача;

5) неправильна робота гальм. Недостатня ефективність гальм або їх неправильне функціонування може призвести до аварій або травмування;

6) матеріальні дефекти, такі як тріщини, відколи, розшарування або деформації, які можуть виникнути через знос або неналежне виробництво;

7) недоліки в конструкції або виробництві (наприклад, неправильно зібрані частини, затягнуті болти або некоректно встановлені деталі).

Зазначені характерні дефекти можуть бути виявлені під час інспекції та експертної оцінки дитячих самокатів і вимагають відповідної уваги та ремонту, щоб забезпечити безпеку користування.

Дефекти дитячих самокатів, які свідчать про їхню низьку якість, можуть бути різноманітними й варіюватися залежно від виробника, матеріалів та процесів виробництва. Однак загальні ознаки низької якості містять:

- слабкі або непридатні матеріали. Використання дешевих, слабких або ненадійних матеріалів у виготовленні самоката може призвести до швидкого зносу, ламання або пошкодження під час експлуатації;

- некоректна або недостатня збірка. Недоліки у збірці – погано затягнуті болти, некоректно встановлені деталі або неправильно налаштовані механізми, можуть призвести до небезпеки під час використання;

- погана механічна міцність. Слабка або неякісна конструкція, яка не витримує навантаження або ударів, може створювати ризик падіння чи травмування користувача;

- нестійкість до зносу. Швидкий знос деяких деталей, таких як колеса, гальма або ручки, може свідчити про низьку якість матеріалів або конструкційні недоліки;

- неправильне функціонування механізмів інтерфейсу користувача. Наприклад, несправні або неефективні гальма, механізм складання-розкладання або регулювання ручок може створити ризик для безпеки;

- відсутність сертифікації безпеки. Деякі недобросовісні виробники можуть пропускати сертифікаційні процедури безпеки, що може свідчити про загальний недбалий підхід до якості та безпеки продукту.

Ці ознаки можуть бути помітні під час огляду і тестування дитячих самокатів і вказують на можливі проблеми щодо їхньої якості та безпеки.

Об'єктивна оцінка якості, безпеки та інших характеристик дитячих самокатів під час експертизи містить кілька послідовних дій для аналізу їх конструкції, стану та безпеки.

1. Збір інформації. Експерт отримує відповідну інформацію про самокат, зокрема виробника, модель, дату виготовлення та історію експлуатації.

2. Візуальний огляд. Експерт детально оглядає самокат, шукаючи будь-які видимі дефекти, пошкодження або ознаки зносу.

3. Функціональні тести. Проведення тестів для перевірки функціональності різних компонентів самоката, таких як гальма, колеса, кермо та інші механізми.

4. Вимірювання параметрів. Вимірювання розмірів, ваги та інших параметрів самоката для порівняння зі встановленими стандартами.

5. Хімічний аналіз матеріалів. Проведення аналізу складу матеріалів, з яких виготовлений самокат, для виявлення можливих шкідливих речовин або дефектів матеріалів.

6. Механічні тести. Проведення тестів на міцність, стійкість та інші механічні властивості, щоб оцінити стійкість самоката до навантаження та зносу.

7. Тестування на відповідність стандартам безпеки. Порівняння результатів тестів зі встановленими стандартами безпеки для дитячих товарів.

8. Експертний висновок. Після аналізу всіх зібраних даних експерт складає висновок щодо загального стану, безпеки та відповідності самоката вимогам. Зазначені дії можуть виконуватися послідовно та/або паралельно залежно від конкретних обставин справи та методів, які використовуються в межах експертизи [9].

Висновки

Особлива увага приділена питанням ідентифікації та безпеки дитячої продукції, що спрямовано на забезпечення безпеки й якості цієї категорії товарів. Основними ідентифікаційними ознаками віднесення самокатів до категорії товарів для дітей є: призначення; особливості конструкції, їх модифікація; тип руху; кількість і діаметр коліс; тип їзди. Також слід звертати увагу на такі ідентифікаційні ознаки товарів дитячого призначення, які необхідні як під час митного контролю, так і під час експертизи іграшок: розмір іграшки, матеріал виготовлення, особливості конструкції, застосування та основне функціональне призначення. Розроблення та вдосконалення чинних методів ідентифікації іграшок дозволить спростити процедуру їх огляду й підвищити об'єктивність результатів.

Список бібліографічних посилань: 1. Притульська Н. В. Ідентифікація продовольчих товарів: теорія і практика : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 303 с. 2. Mohan D. Childhood injuries in India: extent of the problem and strategies for control. *Indian Journal of Pediatrics*. 1986. Vol. 53. Pp. 607–615. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF02748664>. 3. Tubis A., Rydlewski M., Skupień E. Non-Technical Aspects of Safety in Scooter-Sharing System in Wrocław // *Modern Traffic Engineering in the System Approach to the Development of Traffic Networks : Selected Papers of the 16th Scientific and Technical Conference "Transport Systems. Theory and Practice 2019"* (Katowice, Poland, September 16–18,

2019) / ed. by E. Macioszek, G. Sierpiński. Cham : Springer, 2020. Vol. 1083. Pp. 163–173. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-34069-8_13. **4.** Felício S., Hora J., Campos Ferreira M., Abrantes D., Luna F., Silva J., Coimbra M., Galvão T. Investigating the Perception of the Elderly Population About Comfort, Safety and Security When Using Active Modes of Transport // *Wireless Mobile Communication and Healthcare : Conference Paper of 11th EIA International Conference, MobiHealth 2022 (November 30 – December 2, 2022)* / ed. by A. Cunha, N. M. Garcia, J. M. Gómez, S. Pereira. Virtual Event. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-32029-3_26. **5.** Vanparijs J., Panis L. I., Meeusen R., Geus de B. Exposure measurement in bicycle safety analysis: A review of the literature. *Accident Analysis & Prevention*. 2015. Vol. 84. Pp. 9–19. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.aap.2015.08.007>. **6.** Silveira-Santos T., Vassallo J. M., Torres E. Using machine learning models to predict the willingness to carry lightweight goods by bike and kick-scooter. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*. 2022. Vol. 13. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.trip.2022.100568>. **7.** Воробець М. М., Сачко А. В., Кобаса І. М. Ідентифікація та методи виявлення фальсифікації : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2017. 96 с. **8.** Методи визначення фальсифікації товарів / А. А. Дубініна, І. Ф. Овчиннікова, С. О. Дубініна та ін. Київ : Професіонал, 2010. 272 с. **9.** Дубініна А. А., Сорокіна С. В., Зельніченко О. І. Митна справа : підручник. Київ : Центр навч. літ., 2010. 320 с.

Надійшла до редколегії 19.04.2024

Прийнята до опублікування 28.05.2024

Tyshchenko H. V., Kravchenko R. V. Peculiarities of identification and customs commodity examination of children's goods

Special attention is paid to the issue of identification and safety of children's products, which is aimed at ensuring the safety and quality of this category of goods. In the scientific article, the issue of classification of goods of group 95 in accordance with the Ukrainian Commodity Nomenclature of Foreign Economic Activity was considered, and a study of the practice of appointing customs examinations was conducted. The main identifying features of the classification of scooters in the category of goods for children are: purpose; design features, their modification; type of movement; number and diameter of wheels; type of ride. Attention should also be paid to the following identification features of children's goods, which are necessary both during customs control and during the examination of toys: the size of the toy, the material of manufacture, design features, application and main functional purpose. The development and improvement of current methods of identification of toys will simplify the procedure of their inspection and increase the objectivity of the results. The work summarizes the ways to classify children's scooters in the procedure of commodity examination. The diagnostic tasks of the forensic commodity examination to determine safety, compliance with standards, which the expert must solve during the study of a children's scooter, are defined.

State-of-the-art research methods, in particular, visual inspection, functional tests, measurement of geometric parameters, mechanical tests, chemical analysis of materials, technical expertise, safety tests, computer modeling and analysis, electrical and electronic tests, expert evaluation are used to establish indicators. quality and safety of goods and obtaining objective information. The main identification tasks of the commodity examination of children's scooters, the most typical defects of these products and defects that indicate their low quality are indicated. The mechanism of forensic commodity examination of children's scooters is described.

Key words: classification, identification, customs examination, toys, product code, children's goods, declaration, scooter, identification marks.

